

високо. Въ това отношение, българският попъ е изпреварилъ съ вѣкове благороднитѣ проповѣдници на новитѣ времена за социална правда¹. Богомилитѣ, чрезъ своитѣ политически общини, се борѣли за политическа и духовна независимостъ, за народна култура, за социално-правни институти, съответни на народния битъ, за народна църква и езикъ. Въ името на тия възвишени за онова време идеали, богомилитѣ сж водили най-смѣла устна и писмена пропаганда и борба противъ корупираната византийска култура и цивилизация, която съ своето „православие“ е била съвършено чужда за българския народъ, който ненавиждалъ нейнитѣ представители: „православието“ се е смѣтало отъ народнитѣ маси за византийски етикетъ и се е подържало само отъ висшето духовенство, боляритѣ и едритѣ земевладѣлци. Напротивъ, богомилското учение е имало дълбоки корени всрѣдъ народа и се е третирано като чисто народно социално движение на религиозна почва. Презъ царуването на царь Петра, богомилското движение се е разрастнало твърде много, образували се много богомилски общини въ страната, особено въ Македонската областъ подъ името богомили — бабуни и богомили торбеши, а следъ това то преминало въ Босна, Херцеговина и Хърватско, северна Италия, южна Франция и др. подъ разни имена: бабуни, албигойци, бугри, българи, патарени, катар и пр. Цѣли петъ вѣка богомилскитѣ политически общини сж фактически сжществували, като самостоятелни единици, вѣнъ отъ държавната властъ. Тѣ сж сжществували даже и презъ самото византийско робство.

За сжществената човѣшка страна на богомилското движение, българскиятъ авторъ Д. Мишевъ пише: „Източнитѣ и западни хроници, изобличители и инквизитори, католици и православни, представятъ различно богомилското учение: за едни то е строго религиозно, за други то е дори аскетично, учение на отшелници, които живѣятъ само за небето. Водени по тѣхъ, така го представятъ и повечето историци. Тѣ се спирани на неговата теогония, космогония, догматика и етика, но не и на неговия духъ, който гони да освободи човѣшкия разумъ отъ авторитета на библейскитѣ патриарси, както и отъ тоя на новозаветнитѣ царе и патриарси, които дирятъ опора на своя абсолютизмъ въ книгитѣ на Мойсея и се представятъ, че сж облѣчени съ властъ отъ Бога. А този именно духъ е новото у богомилското учение, то е неговата положителна и сжществена човѣшка стра-

¹ проф. Й. Ивановъ, ц. с. 24.